

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

У роботі надане визначення оборотних активів та управління ними. Визначений ряд проблем, пов'язаних з недостатньою увагою до управління оборотними активами. Проаналізовані існуючі підходи науковців до структурних елементів управління оборотними активами. А саме окреслені функції, принципи та методи управління оборотними активами, визначені завдання, політика та система управління оборотними активами. Охарактеризовані стратегії управління оборотними активами з оцінкою їх практичного застосування. Визначені етапи процесу управління оборотними активами. Автор узагальнюючи теоретичні нароби науковців доходить висновку про необхідність науковообгрутованого та комплексного управління оборотними активами з метою забезпечення конкурентоспроможності та платоспроможності підприємства.

Ключові слова: управління, оборотні активи, функції, методи, принципи, стратегії, процес управління оборотними активами.

Яковенко Елена

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ АКТИВАМИ

В работе дано определение оборотных активов и управления ими. Определен ряд проблем, связанных с недостаточным вниманием к управлению оборотными активами. Проанализированы существующие подходы ученых к структурным элементам управления оборотными активами. А именно выделены функции, принципы и методы управления оборотными активами, определены задачи, политика и система управления оборотными активами. Охарактеризованы стратегии управления оборотными активами с оценкой их практического применения. Определены этапы процесса

управления оборотными активами. Автор обобщая теоретические наработки ученых пришла к выводу о необходимости научного обоснования и комплексного управления оборотными активами с целью обеспечения конкурентоспособности и платежеспособности предприятия.

Ключевые слова: управление, оборотные активы, функции, методы, принципы, стратегии, процесс управления оборотными активами.

Yakovenko Olena

THEORETICAL ASPECTS OF IMPROVING THE MANAGEMENT OF CURRENT ASSETS

The paper provides a definition of current assets and management. It identified a number of problems associated with the lack of attention to the management of current assets. Scientists analyzed existing approaches to the structural elements of circulating assets management. Namely delineated functions, principles and methods of management of current assets, defined objectives, policies and current assets management system. We characterize the strategy of management of current assets and assessing their practical application. The stages of current assets management process is defined. By generalizing the theoretical achievements scientists came to the conclusion that scientific and integrated management of current assets with a view of ensuring the competitiveness and the company's solvency.

Keywords: management, current assets, functions, methods, principles, strategies, current assets management.

Постановка проблеми у загальному вигляді. З огляду на складний економічний стан в Україні, продовження інфляційних процесів, спад виробництва, кожне підприємство прагне до зміцнення свого економічного становища, однією із складових якого є ефективне управління своїми ресурсами, в тому числі і оборотними.

Оборотні активи займають провідне місце у складі ресурсного потенціалу підприємств. Ефективність управління оборотними активами впливає на безперервний процес реалізації та виготовлення продукції, платоспроможність, конкурентоспроможність, ліквідність

та економічну стійкість підприємства. Саме тому суб'єкти господарювання повинні ефективно вести свою політику щодо оборотних активів, визначати потребу в них, шукати нові джерела їх поповнення, вивчати проблеми ефективності їх використання. Ефективне управління оборотними активами підприємства дозволяє виявити наявні резерви прискорення оборотності та збільшити їх використання в господарському обороті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теоретичного та практичного обґрунтування управління оборотними активами, зокрема, їх стану, руху, джерелам формування та ефективному їх використанню присвячено ряд наукових праць таких відомих вчених-економістів, як: І. Бланк, Т. Григор'єва, П. Круш, О. Лиса, А. Садеков тощо. В останній час значний внесок у дослідження проблем управління оборотними активами зробили такі вчені, як О. Бобирь, Г. Дукаль, В. Кодацький та ін.

Незважаючи на достатньо глибокі всебічні дослідження питань оборотних активів, сьогодні пошук науковців обмежується обґрунтуванням окремих характеристик, які визначають процес управління оборотними активами, авторами пропонуються окремі напрямки вдосконалення управління ними. І досі немає узагальненого бачення, що ж саме повинне включати в себе управління оборотними активами, щоб насправді бути ефективним.

Завданням дослідження є вивчення сучасних теоретичних досліджень та підходів авторів з проблематики наповнення та вдосконалення управління оборотними активами, їх систематизація для більшої деталізації системи вдосконалення управління оборотними активами.

Виклад основного матеріалу/

Оборотні активи - це активи підприємства, поновлювані з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, тобто це вкладення, які, як правило, обертаються протягом року або одного виробничого циклу.

П(С)БО 2 «Баланс» визначає оборотні активи як грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Рух фінансових коштів (тобто потік оборотних активів) опосередковує рух матеріальних потоків до підприємства-споживача. Купуючи партію необхідних матеріальних ресурсів, підприємство-споживач платить за неї постачальнику певну суму фінансових ресурсів, тобто воно пов'язує свої оборотні фонди з цією партією матеріальних ресурсів. І якщо у підприємства немає в достатній кількості вільних оборотних активів, щоб сплатити постачальнику за чергову партію матеріальних ресурсів, необхідних для забезпечення безперебійного процесу виробництва, то тоді зупиниться матеріальний потік і підприємства-споживача. Аналогічна ситуація буде мати місце, і коли підприємство-виробник не зможе реалізувати вироблену ним готову продукцію іншим споживачам з такої ж причини, що у покупців немає вільних обігових коштів. І тут теж загальмується матеріальний потік випущеної вже готової продукції - підприємство просто «затоварені» своїми збутовими запасами. Тому дуже важливо, щоб керівництво протягом року здійснювало ефективне управління на підприємстві фінансовими і матеріальними потоками, власними обіговими активами [2, с. 23].

Управління оборотними активами підприємств визначається науковцями як комплексний вид функціонального управління, що інтегрує у своєму складі як формування, так і використання цієї групи активів [3, с. 305–321; 4, с. 199–214 та ін.].

Отже, управління оборотними активами є комплексом заходів, що спрямовані на забезпечення умов оптимізації та безперервності процесу їх обороту, формування достатнього їх обсягу, раціональної структури й ефективної організації їх використання.

Недосконалість управління оборотними активами може призвести підприємство до наступних економічних проблем:

- недостатність грошових коштів для здійснення операційної діяльності унаслідок високого рівня дебіторської заборгованості і високоліквідних активів. Наявність значної частки простроченої дебіторської заборгованості виступає причиною зниження власних кредитних можливостей підприємства. У свою чергу заморожування засобів в розрахунках приводить і до неможливості підприємства інвестувати частину чистих операційних доходів в короткострокові фінансові інвестиції.

- низький рівень рентабельності оборотних коштів. Основна

причина цього полягає у тому, що вітчизняні товаровиробники у якості пріоритету зростання доходу від реалізації вибирають ціновий чинник, а не випуск нової конкурентоспроможної продукції, різні методи стимулювання попиту і збуту продукції, упровадження нових технологій виробництва (економічніше доцільних), залучення високо кваліфікованих фахівців у області технології виробництва, збуту продукції і фінансів.

- наявність зайвих виробничих запасів або їх недостатня кількість. Це виникає унаслідок недосконалості процесу нормування (планування) виробничих запасів за їх структурними складовими, що дозволяють враховувати ринковий попит на продукцію, позицію конкурентів, стан портфеля замовлень, взаємостосунки з постачальниками. Недостатня кількість сировини і матеріалів може привести до недовиконання виробничої програми, а в окремих галузях промисловості і до зупинки виробництва. У свою чергу надлишок сировини і матеріалів, готової продукції супроводжується додатковими складськими витратами, втратою вартості товарно-матеріальних цінностей унаслідок їх зберігання і не використання в строк [5, с. 495].

Кожна з перерахованих проблем може призвести до втрати ліквідності, зниження рентабельності, зниження платоспроможності, скорочення об'ємів виробництва, зниження якості продукції, її фізичного псування або морального старіння, зростанню витрат на зберігання надлишків запасів, втрати постачальників чи споживачів в наслідок недотримання строків, зниження ринкової вартості підприємства тощо.

Тобто, неналежне управління оборотними активами знижує ефективність діяльності підприємства, а отже, і його прибутковість. Тому підприємства повинні прагнути побудови найефективнішої політики управління оборотними активами.

Управління оборотними активами полягає в забезпеченні безперервності процесу виробництва і реалізації продукції з найменшим розміром оборотних активів. Тобто, оборотні активи повинні бути розподілені за усіма стадіями кругообігу у відповідній формі і в мінімальному, але достатньому обсязі.

Як зокрема зазначає і О. Лиса, основними завданнями управління оборотними активами на підприємстві є:

- організація та оцінка управління матеріальними та фінансовими потоками на підприємстві;
- виявлення оптимальної потреби в оборотних засобах;
- виявлення співвідношення джерел формування оборотних засобів;
- організація управління операційною та фінансовою діяльністю, що забезпечує конкурентоспроможність. [6, с. 88]

Політика управління оборотними активами, на думку В. Ковальова [7] повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи. Це зводиться до вирішення двох важливих завдань.

1. Забезпечення платоспроможності. Така умова відсутня, якщо підприємство не в змозі оплачувати рахунки, виконувати зобов'язання. Підприємство, яке не має достатнього рівня оборотних активів, може зіткнутися з ризиком неплатоспроможності.

2. Забезпечення прийнятної обсягу, структури і рентабельності активів. Відомо, що різні рівні різних поточних активів по-різному впливають на прибуток. Наприклад, високий рівень виробничо-матеріальних запасів, потребує відповідно значних поточних витрат, в той час як широкий асортимент готової продукції надалі може сприяти підвищенню обсягів реалізації і збільшенню доходів (хоча і мається ризик її псування). Кожне управлінське рішення, пов'язане з визначенням рівня грошових коштів, дебіторської заборгованості та виробничих запасів, повинно бути розглянуто як з позиції рентабельності даного виду активів, так і з позиції оптимальної структури оборотних активів.

Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [8, с. 32-36].

Планування як функція управління оборотними активами займає важливе місце. В ході планування господарюючий суб'єкт на основі аналізу зовнішньої та внутрішньої інформації оцінює стан оборотних активів, їх структуру та величину, визначає напрямки

найбільш ефективного використання.

Оборотні активи потребують організації, яка допоможе підвищити їх ефективність. Для цього необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити склад и структуру оборотних активів;
- встановити потребу виробництва в оборотних активів;
- визначити джерела формування оборотних активів;
- грамотно розпоряджатися и маневрувати оборотними активами [9, с.103].

Аналітична функція забезпечує проведення постійного аналізу стану оборотних активів та всіх їх складових, порівняння обсягів оборотних активів з поточними зобов'язаннями, дослідження їх динаміки, здійснення аналізу факторів, які впливають на стан оборотних активів.

Відповідно і функція контролю є обов'язковою при управлінні оборотними активами. Основними завданнями організації контролю оборотних активів є:

1. Визначення відповідних повноважень суб'єктів в сфері контролю за оборотними активами.
2. Розробка організаційно-розпорядчих документів, які будуть регламентувати порядок проведення контролю.
3. Організація правового, технічного та методологічного забезпечення роботи суб'єктів контролю оборотних активів.
4. Розробка форм звітності за результатами проведення контролю оборотних активів.
5. Організація юридичної відповідальності.

Реалізація процесу управління оборотними активами базується на наступних принципах:

- принцип взаємопов'язаності. Згідно цього принципу, управління оборотними активами здійснюється у межах загальної системи управління фінансами підприємств, оскільки будь-яке управлінське рішення прямо або опосередковано впливає на ефективність діяльності підприємств;
- принцип своєчасності. Враховуючи цей принцип кожне управлінське рішення щодо формування та використання кожної складової оборотних активів має прийматися своєчасно та на основі отримання оперативної достовірної інформації;

- принцип координації. Даний принцип спрямовуватиме управлінців підприємств на досягнення узгодженості управлінських рішень у сфері оборотних активів з рішеннями щодо поточних зобов'язань;
- принцип безперервності. У межах такого принципу, управління оборотними активами розглядається як постійний процес, який забезпечує прийняття ряду управлінських рішень, що впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства;
- принцип оптимальності. Виходячи з цього принципу, кожне управлінське рішення щодо визначення обсягів оборотних активів та всіх їх складових направляється на знаходження їх оптимального розміру;
- принцип раціональності. Цей принцип означає, що усі складові оборотних активів повинні бути раціонально розміщені між стадіями відтворювального процесу підприємства [10, с. 272]

У теорії та практиці виокремлюють наступні методи управління оборотними активами:

- метод коефіцієнтів;
- нормування;
- метод АВС;
- оптимізація [11].

Найбільш поширеним є метод нормування. Під нормуванням оборотних коштів розуміють процес визначення мінімальної, але достатньої (для нормального протікання виробничого процесу) величини оборотних активів на підприємстві, тобто це встановлення економічно обґрунтованих (планових) норм запасу і нормативів за елементами оборотних активів.

Величина нормативу не є постійною. Розмір власних оборотних активів залежить від обсягу виробництва; умов постачання і збуту; асортименту продукції, що виробляється; застосовуваних форм розрахунків. Слід зазначити, що це один з найбільш мінливих показників поточної фінансової діяльності.

Нормування оборотних активів здійснюється в грошовому вираженні. В основу визначення потреби в них покладений кошторис витрат на виробництво продукції на планований період.

Значення нормування оборотних коштів полягає у наступних засадах.

1. Правильність визначення їх нормативу забезпечує

безперервність процесу виробництва.

2. Здатність до ефективного використання на кожному підприємстві.

3. Від встановленого нормативу залежить виконання плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності [12, с. 12].

Багато авторів [13 та ін.] вважає, що управління оборотними активами буде ефективним тільки за умов, якщо воно буде побудоване на стратегічних засадах.

Стратегія управління оборотними активами – це управлінська діяльність, спрямована на досягнення стратегічної цілі підприємства через процес формування обсягів, структури обігового капіталу, джерел його фінансування та вартості залучення коштів, ефективне використання [14].

Стратегія управління обіговими капіталом є безперервним процесом, який можна поділити на п'ять етапів [13]:

Перший етап – це отримання інформації для оцінки реального стану обігових коштів на підприємстві.

Другий етап – це визначення цілей стратегії та основних проблем, на вирішення яких вона буде спрямована.

Третій етап – розробка альтернативних стратегій розвитку.

Четвертий етап – оцінка запропонованих стратегій та вибір стратегії, яка відповідає вимогам підприємства та цілям його розвитку.

П'ятий етап – складання програми стратегії та контроль за її реалізацією.

Формування стратегії управління оборотним капіталом найбільшою мірою залежить від трьох критеріїв: 1 – мінімізація вартості капіталу, що залежить від вибору способу оптимізації джерел фінансування оборотного капіталу; 2 – максимізація платоспроможності підприємства, що залежить від вибору моделі управління оборотним капіталом підприємства; 3 – спрямований на максимізацію рентабельності оборотного капіталу, який базується на результатах рішень попередніх завдань із залучення власного і позикового капіталу та їх різних комбінацій.

У науковій літературі є деякі розбіжності щодо кількості основних типів стратегій. Так, автори [15] вказують на наявність чотирьох стратегій: ідеальної, агресивної, консервативної та

компромісної, а Г. Роганова [16] розширює їх до ідеальної, агресивної, консервативної та компромісної помірної (компромісної), консервативної, вкрай консервативної та стратегії самофінансування.

Ідеальна стратегія передбачає, що джерелами покриття необоротних активів є довгострокові зобов'язання, оборотні активи дорівнюють поточним зобов'язанням, а чисті оборотні активи дорівнюють нулю. Ця стратегія характеризується постійними обсягами запасів, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості. Є найбільш ризикованою та майже не зустрічається на практиці.

За агресивної стратегії довгострокові зобов'язання є джерелами покриття необоротних активів та постійної частини оборотних активів, а чисті оборотні активи дорівнюють постійній частині оборотних активів. Характеризується створенням лише мінімально необхідних обсягів запасів, грошових коштів, проведенням жорсткої кредитної політики, а тому призводить до фінансових витрат через зниження обсягів реалізації. Ризик високий, що позначається на рідкому її застосуванні на практиці.

Консервативна стратегія полягає у фінансуванні майже всіх активів за рахунок довгострокових джерел, чисті оборотні активи при цьому дорівнюють оборотним активам. Стратегія характеризується створенням значних резервів запасів, грошових коштів, проведенням ліберальної кредитної політики, а тому знижує ефективність використання оборотних активів. Стратегія безризикова в плані втрати ліквідності та майже не має ризику порушення безперервності виробництва, проте носить штучний характер.

Компромісна стратегія полягає у фінансуванні необоротних активів, постійної частини оборотних активів і приблизно половини змінної частини оборотних активів за рахунок довгострокових джерел, чисті оборотні активи дорівнюють сумі постійної частини оборотних активів та половині змінної частини оборотних активів. Характеризується тим, що в окремі періоди підприємство може мати надлишкові обсяги запасів, грошових коштів. Найбільш оптимальна з погляду ризиків, тому і найбільш часто зустрічається на практиці.

Різні автори шукають найоптимальніші шляхи процесу управління оборотними активами. Так, наприклад, І. Бланк [3, с. 310–321] формує чітку послідовність етапів здійснення політики

управління оборотними активами, яка в цілому полягає в проведенні аналізу динаміки, складу і структури оборотних активів, показників ефективності їх використання; формуванні необхідного обсягу оборотних активів; раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування. Розглянемо більш детально іншу структуру [17, с. 71-72], за якою у процесі управління оборотними активами виділено п'ять етапів.

1. Аналіз оборотних активів. Метою цього аналізу є виявлення тенденцій динаміки загального їх обсягу і складу, а також вивчення ефективності їх використання.

На першому етапі аналізу розглядається динаміка загального обсягу оборотних активів підприємства - темпи зміни загальної суми оборотних активів у зіставленні з темпами зміни обсягу реалізації товарів; питомої ваги оборотних активів в загальній сумі активів підприємства.

На другому етапі аналізу розглядається динаміка складу оборотних активів підприємства в розрізі наступних їх видів: а) кошти, авансовані в товарні запаси; б) кошти, абстрактні в дебіторську заборгованість; в) грошові кошти; г) інші види оборотних активів. У процесі цього аналізу розраховуються і вивчаються темпи зміни їх суми, а також питома вага окремих видів оборотних активів у загальній їх сумі. Аналіз складу оборотних активів підприємства за окремими з видів дозволяє оцінити рівень їх ліквідності.

На третьому етапі аналізу вивчається ефективність використання оборотних активів підприємства. Ця ефективність характеризується трьома важливішими показниками - коефіцієнт оборотності оборотних активів; періодом обороту оборотних активів; рівнем рентабельності оборотних активів.

2. Оптимізація структури оборотних активів. Процес оптимізації охоплює два основних етапи.

На першому етапі оптимізації на підприємстві розраховуються нормативи окремих видів оборотних активів, в першу чергу засобів, що авансуються в товарні запаси, які відволікаються у дебіторську заборгованість і збережених у формі залишків грошових коштів.

На другому етапі оптимізації структура оборотних активів уточнюється з позиції їх ліквідності. З метою управління ліквідністю оборотні активи підприємства поділяються на три групи: а) активи в

готових засобах платежу (грошові кошти в касі, на розрахункових рахунках і в інших формах; короткотермінові фінансові вкладення); б) активи в швидколіквідній формі (короткострокова дебіторська заборгованість за поточними господарськими операціями); в) активи в слаболіквідній формі (товарні запаси; запаси матеріалів; запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів; безнадійна дебіторська заборгованість, інші види).

3. Забезпечення прискорення оборотності оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів дозволяє підприємству істотно знизити потребу в них, так як між швидкістю обороту цих активів і їх розміром існує обернено пропорційна залежність.

4. Забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів. Як і будь-який інший вид активів, оборотні активи повинні приносити підприємству певний прибуток. Цей прибуток генерується в процесі обслуговування оборотними активами всієї господарської діяльності підприємства.

5. Забезпечення мінімізації втрат оборотних активів в процесі їх використання. Всі види оборотних активів в тій чи іншій мірі схильні до ризику втрат. Так, грошові активи в значній мірі схильні до ризику інфляційних втрат; короткострокові фінансові вкладення - до ризику втрати частини доходу у зв'язку з несприятливою кон'юктурою фінансового ринку, а також ризику втрат від інфляції; дебіторська заборгованість - ризику неповернення або несвоєчасного повернення, а також ризику інфляційних втрат; запаси товарів та інших матеріальних цінностей – втрат від природних втрат і ін. Тому процес управління оборотними активами повинен бути спрямований на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в умовах дії інфляційних чинників.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Управління оборотними активами підприємства відіграє важливу роль у діяльності підприємства, оскільки від нього залежить подальша фінансова стабільність, конкурентоспроможність, платоспроможність підприємства. Розглянуті теоретичні пропозиції авторів, щодо підвищення ефективності управління оборотними активами підприємств надали змогу комплексного їх бачення та дозволили зробити висновок, що управління оборотними активами повинне бути науковообґрунтованим, має носити системний характер, враховуючи

такі його складові, як мету, завдання, функції, стратегію, мати чітку послідовність етапів здійснення політики управління оборотними активами.

Бажано, щоб при управлінні оборотними активами підприємства використовували б і таку функцію, як прогнозування. Управління оборотними активами постійно потребує дослідження й прогнозування обсягу його оборотних активів на наступні роки. Прогноз вказує на можливість того чи іншого шляху розвитку в майбутньому, заздалегідь передбачити зростання обсягів виробництва, чи подорожчання сировини тощо, а отже, і своєчасне переструктурування оборотних активів для оптимального їх використання.

Кожна складова оборотних активів має досить велике значення у формуванні капіталу підприємства, тому вимагає окремого економічного дослідження та пошуку шляхів щодо ефективного управління ними.

Подальшого дослідження потребують і такі окремі практичні складові підвищення ефективності управління оборотними активами як: контроль за якістю зберігання запасів, перевірка фінансового становища постачальників і підрядників перед укладенням договорів, періодична оцінка ризику оборотних активів і прогнозування їх зміни, вкладання зайвих грошових коштів в оборот діяльності підприємства, застосування способів страхування несвоечасно погашається боргу (застава, порука, банківська гарантія, хеджування) та ін.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>
2. Хорин А.Н. Аналіз оборотного капіталу / А.Н. Хорин // Бух. учет. – 2012. – № 6. – С.23-26.
3. Бланк І.А. Основи фінансового менеджмента / І.А. Бланк. – М. : Омега-Л, 2011. – 656 с.
4. Круш П.В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства / П.В. Круш, О.В. Клименко, В.І. Подвігіна, В.О. Гулевич. – К. : Центр

учбової літератури, 2008. – 328 с.

5. Косова Т. Д. Оцінка впливу розміщення оборотних коштів на ліквідність підприємств / Т. Д. Косова, Г.О. Роганова // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. пр. – Вип. 240. – Т.П. Дніпропетровськ: ДНУ. 2008. – С. 493-502.

6. Лиса О. В. Особливості визначення потреби підприємства в оборотному капіталі / О. В. Лиса. – Д.: ДНУ, 2006. – 603 с.

7. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев – М.: Финансы и статистика, 2010. – 768 с.

8. Баранова В. Г. Теоретичні засади управління оборотним капіталом / В.Г. Баранова, С.М. Гоцуляк // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – № 30. – С. 32-36.

9. Безрукова Т.Л. Управление оборотными активами / Т.Л. Безрукова, И.И. Шанин, А.П. Якунина // Успехи современного естествознания. – 2015. – №1. – С. 102-105.

10. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств / В.П. Кодацький // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 271-274.

11. Ящук Д.Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи / Д.Л. Ящук // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_32/10ydlsof.pdf

12. Григор'єва Т. Ю. Управління оборотними засобами підприємств: підручник / Т. Ю. Григор'єва – К.: Либідь, 2010. – 383 с.

13. Бобирь О. І. Стратегія підприємства в управлінні обіговими коштами / О. І. Бобирь, А. А. Стеценко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NIT_2008/Tethis/Economics/27134.doc.htm.

14. Дукаль Г. С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств / Г. С. Дукаль // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/19_1/181_Dukal_19_1.pdf

15. Садеков А.А. Управління оборотними коштами торговельних підприємств в сучасних умовах / А.А. Садеков, К.А. Колодяжна: монографія. – Донецьк: Східний видавничий дім. – 2013 – 170 с.

16. Роганова Г.О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналiстів / Г.О. Роганова // Економічний часопис XXI. 3-4 (1). – 2013. – С.82–85.

17. Смольянова Е. Л. Управление оборотными активами в системе управления предприятием / Е. Л. Смольянова // Экономинфо. – 2005. - № 3. – С. 69-72.

1. Polozhennia (standart) bukhgalterskogo obliku 2 «Balans», zatverdzhene Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.03.1999 r. – № 87 // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://search.ligazakon.ua>

2. Khorin A. N. Analiz oborotnogo kapitala / A. N. Khorin // Bukh. uch. – 2012. – № 6. – С. 23-26.

3. Blank I. A. Osnovy finansovogo menedzhmenta / I. A. Blank. – М.: Omega-L, 2011. – 656 s.

4. Krush P.V. Kapital, osnovni ta oborotni zasoby pidpriemstva / P. V. Krush, O.V. Klymenko, V.I. Podvigina, V.O.Gulevich. – К.: Tsentru chbovoi literatury, 2008, - 328 s.

5. Kosova T.D. Otsinka vplyvu rozmishchennia oborotnykh koshtiv na likvidnist pidpriemstv / T. D. Kosova, G. O. Roganova // Ekonomika: problemy teorii ta praktyky: Zb. nauk. pr. – Vyp. 240. – Т.Р. Dnipropetrovsk: DNU, 2008. – S. 493-502.

6. Lysa O. V. Osoblyvosti vyznachennia potreby pidpriemstva v oborotnomu kapitali / O. V. Lysa. – D.: DNU, 2006. – 603 s.

7. Kovalev V.V. Vvedenie v finansovyy menedzhment / V.V. Kovalev – М.: Finansy i statistika, 2010. – 768 s.

8. Baranova V.G. Teoretychni zasady upravlinnia oborotnym kapitalom / V.G. Baranova, S.M. Gotsuliak // Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. – Odesa: ODEU, 2008. – № 30. – S. 32-36.

9. Bezrukova T.L. Upravleniye oborotnymi aktivami / T.L. Bezrukova, S.S. Shanin, A. P. Yakunina // Uspekhi sovremennogo estestvoznaniya. – 2015. – № 1. – S. 102-105.

10. Kodatskii V.P. Shliahy efektyvnogo upravlinnia oborotnymi aktyvamy promyslovykh pidpriemstv / V.P. Kodatskii // Aktualni problemy ekonomiky/ - 2010. – № 4. – S. 271-274.

11. Yashchuk D.L. Doslidzhennia metodologii upravlinnia oborotnymi aktyvamy mashynobudivnykh pidpriemstv v umovakh kryzy / D.L. Yashchuk // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu:

http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_32/10ydlsof.pdf

12. Grygorieva T.Yu. Upravlinnia oborotnymy zapasamy pidpriemstv: pidruchnyk / T.Yu. Grygorieva – K.: Lybid, 2010. – 383 s.

13. Bobyr O.I. Strategiiia pidpriemstva v upravlinni oborotnymy koshtamy / O.I. Bobyr, A.A. Stetcenko // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.rusnauka.com/8_NIT_2008/Tethis/Economics/27134.doc.htm.

14. Dukal G. S. Upravlinnia obigovym kapitalom ta yogo vplyv na finansovyi stan pidpriemstv / G. S. Dukal // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/19_1/181_Dukal_19_1.pdf

15. Sadekov A.A. Upravlinnia oborotnymy koshtamy torgovelynykh pidpriemstv v suchasnykh umovakh / A.A. Sadekov, K.A. Kolodiazhna: monografiia. – Donetsk: Skhidnyi vydavnychiy dim. – 2013. – 170 s.

16. Roganova G. O. Strategiiia finansuvannia oborotnykh aktyviv: pozytsiia personalistiv / G. O. Roganova // Ekonomichnyi chasopys XXI. 3-4 (1). – 2013. – S.82–85.

17. Smolyanova E. L. Upravlenie oborotnymi aktivami v sisteme upravleniya predpriyatiem / E. L. Smolyanova // Ekonominfo. – 2005. - № 3. – S. 69-72.

***Рецензент:** Балджи М. Д., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету*

29.11.2016